

Pünkösöd 2. napja

► Jn 3,16–21

Világos beszéd éjszaka

Az ünnepről

Pünkösöd második napja szinte észrevétlen marad a nagy ünnepek sorában. Az üdvtörténetnek ugyanakkor egy nagyon fontos mozzanatát hozza elénk: Isten Szentlelkének „útját, csodálatos vonulását és ebben az üdvösség Istenének végtelen irgalmát, mindeneket magához ölelő kegyelmét” (JÁNOSSY 2008, 41. o.). Jó alkalom lehet ez az ünnep a „konfirmációra”, a személyes hitben való megerősödésre, hogy felfedezzük Isten Szentlelkének munkáját, amely Krisztusban való hitet teremt, és erre biztasuk az igehallgatókat is.

Alapigénk a középkor óta egységesen az ünnep evangéliumaként jelenik meg. Mivel a 16. vers a legismertebb bibliai igék között is kiemelkedő, ez kísértést jelenthet az igehirdetőnek is, hogy csak erre a versre figyeljen. Ugyanakkor azt is szem előtt kell tartanunk, hogy néhány nap múlva, Szentháromság ünnepén Jézus Nikodémussal folytatott beszélgetésének első epizódja kerül elénk igehirdetési alapigeként.

Amit a textusról tudni kell

János evangéliumát Alexandriai Kelemen után „lelki evangéliumnak” szoktuk nevezni. Az egy-

házatya által használt lelki jelző itt arra utal, hogy „az evangélista a Krisztusban adott valóságot úgy írja le, ahogyan azt neki az Isten Lelke megvilágította, vagy másként: „Úgy írja le Jézust, amilyennek látnia kellett volna, ha akkor – halála és feltámadása előtt – tudta volna már azt, amit Jézus megdicsőülése és a Lélek elnyerése óta tud.” (KARNER 1950, 13. o.)

János az evangéliuma kezdetén a teremtéstörténetre tekint vissza, és úgy látja Jézus megjelenését, mint egy új teremtést (ἐν ἀρχῇ). A teremtéstörténet felidézése János fontos szándéka: a kezdet, amikor Isten Lelke lebegett a vizek felett, összekapcsolódik az Igével, amely testté lett.

Jézus Nikodémussal folytatott beszélgetése a Lélek általi újjászületésről szól. A beszélgetés számai visszanyúlnak a teremtés történetéhez. Ahogy ott is (1Móz 1), úgy ebben is fontos a szétválasztás aktusa.

1. Világosság vagy sötétség (φῶς – σκοτός), 19. vers.

Az első ellentétpár János evangéliumában alapfogalomnak számít, már az 1. fejezetben is szerepel. A világosság, amely eljött a sötétségben lévő világba. A világossághoz kapcsolódó eljött ige aktív praesens perfectumban áll, ami olyan, a múltban lezajlott cselekvést fejez ki, amelynek eredménye a jelenben is érvényes.

2. Elveszett állapot vagy örök élet, 16. vers.

Isten cselekvése az örök életre irányul. E nélkül az ember elveszne. Az ἀπόλλυμι kifejezés elsődleges jelentése: 'elvesztít', 'elpusztít', 'megsemmisít', 'megöl'. Nem ideiglenes állapotról van szó, hanem a végleges pusztulás lehetőségéről, illetve a megmenekülés egyedüli útjáról.

3. Hit vagy hitetlenség, 18. vers.

A 16. versben előkerült a fogalom: „...*aki hisz benne...*” Az ítélet elkerülésének kulcsa a Fiúban való hit. „A megtartatás feltétele a hit, ami itt nem Isten Fia létezésének pusztja elhívése, hanem a személye titkába, küldetésébe, a kereszten aratott győzelmébe vetett hitet jelöli, annak bizalomteli elfogadását, amit a jánosi kérügmá hirdet.” (BOLYKI 2001, 118–119. o.)

4. Ítélet vagy üdvösség, 17. vers.

Jézus ki is fejt, mit ért az ítélet alatt (19. vers). Itt érdemes az ítélet görög szavát elővenni: κρίσις. A krízis oka, hogy az emberek jobban szeretik a sötétséget, mint a világosságot, mert gonoszak a cselekedeteik.

5. Rosszat cselekszik vagy igazságot cselekszik.

A cselekedeteken lehet lemérni azt, hogy ki hol tart. Nem az igazság cselekvése tart meg, az csupán segít megláttatni.

6. Szerette a világot – Fiát adta, 16. vers.

A két kifejezés közötti kapcsolat első ránézésre nem ellentét, mégis, ha a szavak mögötti üzenetet nézzük, akkor azt látjuk, hogy Istennek a szeretett világért kellett odaadnia a Fiát, hogy megmentse azt.

A világ (κόσμος) – „A jánosi iratokban a kozmosz első jelentése: az embervilág.” (BOLYKI 2001, 212. o.)

A perikópa megértése

A perikópában nem szerepel a Szentlélek kifejezés. Megkerülhetetlen, hogy a teljes Nikodémussal való beszélgetés összefüggésében beszéljünk a

kijelölt szakaszcsoportról, hiszen abban sokkal konkrétan kerül elő a Lélektől születés, ami ennek a szakasznak is a kulcsát adja.

Az újjászületés és így a hit is Isten ajándéka, azért nem tehetünk semmit (lásd Luther magyarázatát a harmadik hitágazatról). De nemcsak ajándék, hanem Isten akarata is az, hogy hitet ébresszen, és ezáltal örök életet, üdvösséget adjon. Ennek egyetlen akadálya az ember szeretetének iránya. Mert „*az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert a cselekedeteik gonoszak*” (19. vers).

A szeretet irányának megváltozása adhatja a megoldást. Lásd Jn 14,15–16-ot: „*Ha szerettek engem, megtartjátok az én parancsolataimat, én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét, akit a világ nem fogadhat be, mert nem látja őt, nem is ismeri; ti azonban ismeritek őt, mert nálatok lakik, sőt bennetek lesz.*”

Igehirdetési vázlat

„Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem őhozzá eljutni. . . .”

Pedig mindig megpróbálom. Újra és újra. Mert nekem kell, muszáj valamit tennem. „*Mit tegyék, hogy elnyerjem az örök életet?*” (Lk 18,18) – kérdezi a gazdag ifjú. „*Uraim, mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?*” (ApCsel 16,30) – kérdezi a filippi börtönőr. De ezt kérdezi Nikodémus is: „*Hogyan születhetik az ember, amikor vén?*” (Jn 3,4)

Próbálkozunk, és próbálkozásaink közben beütközünk a „lehetetlenség konok falába”. Építgetjük a kis tornyainkat, miközben az Úr ott jár közöttünk, és mi észre sem vesszük. Vagy vitába szállunk Istennel, büszkén kihúzza magunkat, hogy tudjuk ám a törvényt, nem eszünk tisztátalant, és vak a szemünk arra, hogy meglássuk, Isten már megtisztította azt, amit mi tisztátalannak mondunk.

„... a Szentlélek hívott el engem az evangélium által...”

A tanítványoknak volt egy gyenge pillanatuk, mi-
alatt néhány napot Jeruzsálemben töltöttek, ami-
kor váraoztak, mert Jézus azt mondta nekik:
„...várjátok meg az Atya ígését” (ApCsel 1,4).
És ők vártak, és nem „akartak”. Hallgattak Jézus
szavára, mert már megtapasztalták erejét.

Túrmezei Erzsébet írja: „Most nem sietek, /
most nem rohanok, / most nem tervezek, / most
nem akarok, / most nem teszek semmit sem, /
csak engedem, hogy szeressen az Isten.” Az Isten
szeret. Mi az akarnokságunkkal folyamatosan azt
próbáljuk meg bizonyítani, hogy mennyire szer-
etjük az Istent. János első levelében ezt olvassuk:
„Abban nyilvánul meg Isten hozzánk való szere-
tete, hogy egyszerűen Fiát küldte el Isten a világ-
ba, hogy éljünk ő általa. Ez a szeretet, és nem az,
ahogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szer-
etett minket, és elküldte Fiát engesztelő áldozatul
bűneinkért.” (1Jn 4,10)

Engeded, hogy szeressen az Isten? Nikodé-
mus magától Jézustól hallhatta, hogy mit jelent
az Isten szeretete. És valami megmozdult benne.
A Szentlélek az evangélium által elkezdte alakí-
tani az életét.

„... ő világosított meg ajándékaival...”

Nikodémus élete nem változott meg egyik pil-
lanatról a másikra. Nem „tört rá” a Lélek, mint
pünkösdi napján a tanítványokra. De ez az ember,
aki az éjszaka leple alatt ment Jézushoz, a sötét-
ségben megláthatott egy kis fényt, amely a Lé-
lek által idővel növekedni kezdett benne. A Lé-
lek nem ugyanúgy árad mindenkire. Ugyanaz a
Lélek Jézus leheletével szállt az apostolokra, ké-
sőbb tüzes lángnyelvek képében ereszkedett rá-
juk. Kornéliusz házában az igehirdetés közben
szállt le, Pál kézrátétellel kapta. Nikodémus éle-
tében Jézus szava hónapok során hozta el a vilá-
gosságot. Először egy gyenge kísérletet tesz Jézus
védelmében (Jn 6,51), később, Jézus sírjánál már
nyíltan gyászolja (Jn 19,39).

„... ő szentelt meg...”

Nem tudjuk, mi lett Nikodémussal a későbbiek-
ben. De az a világosság, amely megérintette őt, és
elkezdte benne a jó munkát, talán tovább nőtt, és
elindulhatott a megszentelődés útján. És remél-
hetjük, hogy a sötétség helyét a világosság, az el-
vesztett állapot helyét az örök élet, a hitelenség
helyét a hit, az ítélet helyét az üdvösség, a hiá-
bavaló cselekedetek helyét az igazság cselekvése
vette át az ő életében is. Hogy ő is Jézus Krisztus
megváltott gyermeke lehet.

„... tartott meg az igaz hitben...”

Michelangelo alkotása, a firenzei *Pietà* azt a pil-
lanatot örökítette meg, amikor Jézust levették a
keresztről. A testet két oldalról egy-egy asszony
– Szűz Mária és Magdalai Mária –, hátulról pe-
dig egy férfialak „tartja”, ő Nikodémus. Amikor
élőben láthattam az alkotást, sokáig figyeltem,
többször körbejártam, mert valami nem hagyott
nyugodni, végül rájöttem. Itt nem Nikodémus
és a két Mária tartja Jézust, hanem mintha Jé-
zus tartaná őket. Ő tartja őket egyben, ő tart-
ja bennük a lelket. Igen, ő tart meg a hitben a
Szentlélek által.

Isten az ő Szentlelke által

1. elhív – igéjét adja, megszólít;
2. megvilágosít – a sötétségből a világosságra,
a bűnből az örök életre hív és vezet;
3. megszentel – ítélet helyett üdvösséget, új
életet ad Jézus Krisztus által;
4. megtart a hitben – erősít, bátorít és indít
szerte a világba.

Mindezt az ő irántunk érzett végtelen szere-
tetéből teszi.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

1Móz 11,1–9 – Babel tornya

ApCsel 10,34.42–48 – Péter Kornéliusz házában

Ének
EÉ 237

Illusztrációk

GONDOLATOK

„Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem őhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott el engem az evangélium által, ő világosított meg ajándékaival, ő szentelt meg, és tartott meg az igaz hitben; ahogyan a földön élő egész anyaszentegyházat is elhívja, gyűjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben. Ebben az anyaszentegyházban nekem minden bűnt bőséggel megbocsát, az ítélet napján engem és minden holtat feltámaszt, és nekem minden Krisztusban hívóval együtt örök életet ad. Ez így igaz!”

Luther Márton: *Kis káté* (a harmadik hitágazat magyarázata)

FILM

The Ron Clark Story (magyarul: *A diadal*), 2006
Ron Clark egy tanár, aki önként vállalta, hogy a nyugalmas kanadai kisváros általános iskolájából Harlembé megy, hogy olyan diákokat tanítson, akikről mindenkinek – a tanároknak, az igazgatónak, de még a saját szüleiknek is – az volt a véleménye, hogy olyan „sötétek, mint az éjszaka”. Nem képesek semmire, nemhogy vizsgálni nem tudnak, de az iskolába is csak azért

járnak, mert kötelező. Senki nem foglalkozik velük, mert nem érdemes. Ron Clark elment ebbe az iskolába, és világosságot vitt ezeknek a sokak szerint „sötét” gyermekeknek az életébe. Megkapta a legrosszabb osztályt. Belépett a terembe, persze senki sem foglalkozott vele, megpróbálta felkelteni az érdeklődést. Szabályokat, törvényeket függesztett ki a falakra, amiket persze senki sem akart betartani, de ő azért újra és újra elmondta őket, figyelmeztetett, amikor valaki megszegte valamelyiket. Sokszor elfogyott a türelme, egyszer majdnem feladta, de volt valami, ami mégis ott tartotta: szerette ezeket a gyerekeket, és azt szerette volna, hogy elérjék a céljukat, az álmaikat, hogy legyenek valakik. Három hónap alatt az osztály olyan változáson ment át, amely előtt mindenki értetlenül állt: a körzetük legjobb eredményét érték el az év végi vizsgán. Ron Clark módszerét azóta huszonöt országban alkalmazzák. Diákjai nemcsak levizsgáztak, hanem a legjobb középiskolákba nyertek felvételt, és ott is megállták a helyüket, mert az a lelkiesség, amelyet megtanultak, velük maradt. Később volt tanárunkkal együtt járják a világot, hogy elmondják, honnan jöttek, és mire jutottak.

Felhasznált irodalom

- BOLYKI János 2001. *„Igaz tanúvallomás”. Kommentár János evangéliumához.* Osiris Kiadó, Budapest.
JÁNOSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatója.* Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.
KARNER Károly 1950. *A testté lett Ige. János evangéliuma.* Magyar Luther Társaság, Budapest.

■ HOKKER ZSOLT